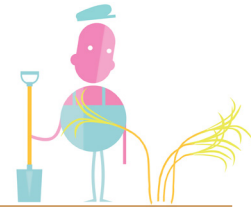

CASE STUDIES OVER SOCIALE BESCHERMING

CASESTUDIE 1

Armoedeloontjes in het rijkste land ter wereld

Lage lonen en onzeker werk, dat verhaal is niet enkel van toepassing op ontwikkelingslanden. Werknemers in drie van de zes meest voorkomende beroepen in de Verenigde Staten van Amerika – kassier, keukenhulp en kelner/serveerster – krijgen een minimumloon betaald. De gemiddelde leeftijd van deze werknemers is 35 jaar en velen onder hen moeten een gezin onderhouden. 43% heeft enige ervaring aan de universiteit, en velen hebben een masterdiploma op zak.

In een recent onderzoek vertelde de helft van de ondervraagden aan Oxfam dat ze geld hadden moeten lenen om te overleven. Amper een kwart van de ondervraagden heeft betaald ziekteverlof, betaalde vakantiedagen, ziektekostenverzekering of een pensioen. Deze mensen wonen in één van de rijkste landen ter wereld, maar dragen een last op hun schouders die vergelijkbaar is met die van

werknemers in de allerarmste landen. Dwayne werkt in een fastfoodrestaurant in Chicago. Met zijn loon onderhoudt hij zijn twee dochters, zijn broers en zussen, zijn moeder en grootmoeder. "In mijn familie ben ik de enige kostwinner, maar met een loon van \$ 8.25 per uur kan ik het niet bolwerken ... Als je ziet hoe hard we moeten werken, dan zouden werknemers in een fastfoodketen er meer aan moeten overhouden.

De ongelijkheid in de VS steeg in dezelfde periode dat de reële waarde van het minimumloon daalde en dat het aantal vakbondsleden achteruitging. Het inkomen van de 90% minste verdienende werknemers is amper gestegen, terwijl het inkomen van de 1% aan de top pijlsnel gegroeid is.

zie dossier "Even it up" p. 76-77

Vakbonden vertegenwoordigen een belangrijk tegenwicht voor topbestuurders en aandeelhouders, wiens prioriteit eerder winst boeken is, dan herverdeling en arbeidsomstandigheden. Ze proberen er via onderhandelingen over te waken dat de welvaart verdeeld wordt; collectieve onderhandelingen door de vakbonden resulteert in een loonsverhoging van 20% en verhoogt de lonen op de markt voor iedereen. Vakbonden spelen ook een cruciale rol in de bescherming van de openbare diensten. Zo staakten en kwamen de vakbonden van de openbare gezondheidssector in Zuid-Korea op straat, nadat de regering in juni 2014 een deregulering en privatisering van de gezondheidsdiensten aankondigde.

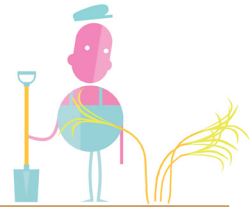
Veel ontwikkelingslanden kennen geen sterke vakbondsgeschiedenis en in veel plaatsen wordt er hardhandig opgetreden tegen werknemers die hun recht opeisen om zich te organiseren. Dat heeft bijgedragen tot een dalend lidmaatschap bij de vakbonden.

In de kledingindustrie in Bangladesh, waar 80% van de werknemers vrouw is, is één op twaalf lid van een vakbond. Uit een analyse van de ramp van Rana Plaza in 2013, waarbij meer dan 1000 kledingarbeiders het leven lieten, blijkt dat de fabriekseigenaren een

enorme invloed hebben op het politieke beleid van het land, waarbij ze het invoeren en opleggen van arbeidswetgeving belemmeren.

In Zuid-Korea worden de werknemers van de publieke sector geconfronteerd met het opdoeken van vakbonden, illegale arrestaties en maatregelen die het staken bemoeilijken. Yeom Ho-seok, een Koreaanse werknemer van een bedrijf dat gsm's van Samsung herstelt én oprichter van een vakbond binnen het bedrijf, pleegde na een periode van financiële problemen zelfmoord in 2014. Na de oprichting van de vakbond, kreeg Yeom minder werk en daalde zijn maandloon tot \$ 400.

Het recht op organisatie is verankerd in de verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), maar sinds 2012 heeft de officiële groep van werkgevers kunnen beogen dat het stakingsrecht daar geen onderdeel van uitmaakt. In 2014 werd dit conflict doorverwezen naar het bestuursorgaan van de IAO. Staken is namelijk het laatste redmiddel van werknemers om via onderhandelingen met hun werknemers tot een eerlijke deal te komen. Het intrekken van het stakingsrecht zou een enorme klap betekenen voor de rechten van de werknemers.

Ongelijke belastingdruk in de Dominicaanse Republiek

Bernarda Paniagua verkoopt kaas en andere producten in Villa Eloisa de las Cañitas, een van de armste en minstbedeelde regio's in de Dominicaanse Republiek. Victor Rojas is manager van een prestigieus bedrijf en woont in een van de rijkste regio's van het land. Bernarda betaalt een groter deel van haar inkomen aan belastingen dan Victor. Het grootste deel van de belastinginkomsten van het land komen uit belastingen op consumptie, meer dan uit belastingen op het inkomen. Consumptiebelastingen, btw dus, treffen de armste mensen het meest, want zij besteden een hoger percentage van hun inkomen aan consumptie. Met andere woorden: wie meer dan genoeg verdient, wordt minder zwaar belast.

De kinderen in Victors wijk komen niets tekort: ze krijgen het beste onderwijs en bij ziekte komt er meteen een dokter thuis op bezoek.

Dat is in schril contrast met de situatie van Bernarda: haar oudste dochter Karynely heeft haar middelbare school vier jaar geleden afgemaakt. Ze helpt Bernarda nu met kaas te verkopen. Ze kan niet verder studeren of geen goede job vinden, want op haar school waren er geen computers waardoor ze niet over de nodige IT-kennis beschikt.

zie dossier "Even it up" p. 83-84

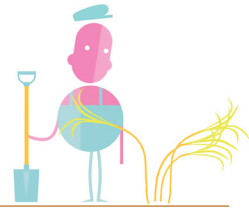
Alle landen, rijk of arm, zijn verenigd in hun behoefte aan belastinginkomsten om diensten, infrastructuur en publieke goederen te financieren die de hele samenleving ten goede komen. Maar belastingstelsels in ontwikkelende economieën – waar de overheidsuitgaven en herverdeling erg belangrijk is om mensen uit de armoede te krijgen of te houden – dreigen er op achteruit te gaan, waardoor de armen het vaakst gestraft worden.

De armste 20% van de Nicaraguanen betaalt 31% van zijn inkomen aan belasting, terwijl de rijkste 20% minder dan 13% bijdraagt. Indirecte belastingen betalen, zoals de belasting toegevoegde waarde (btw), hebben een ongelijke invloed op de armen, omdat zij relatief gezien meer van hun inkomen aan consumptie – en dus btw – besteden dan rijke mensen. Zo gaat het om 43% van het totale belastinginkomen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika en tot 67% in Sub – Sahara Afrika.

Ontwikkelingslanden hebben ook de laagste verhouding belasting / BBP (bruto binnenlands product), wat betekent dat het moeilijk is om hun inkomsten potentieel te verhogen. Daar waar modernere economieën gemiddeld 34% van het BBP

verzamelen via belastingen, ligt dat in ontwikkelingslanden met slechts 15 tot 20% een pak lager. Oxfam schat dat als lage-en middeninkomens landen (met uitzondering van China) de helft van hun belastinginkomstenkloof sluit, dat hen een herstel tot 1000 miljard dollar zou opleveren. Een gebrekkig belastingstelsel ondermijnt de strijd tegen ongelijkheid in landen waar de nood aan publieke investeringen het grootst is om nationale ontwikkeling te bekomen en armoede terug te dringen.

In ontwikkelingslanden wordt belastingen betalen ook ondermijnd door een gebrekkige capaciteit van de belastingdiensten. Landen in sub-Sahara Afrika zouden meer dan 650.000 extra belastingambtenaren in de regio moeten aannemen om tot dezelfde verhouding te komen in de OESO landen. Jammer genoeg wordt slechts 0.1% van de officiële ontwikkelingshulp geïnvesteerd in de hervorming en modernisering van belastingdiensten. Daarnaast zijn programma's die het beheer van de overheidsfinanciën, de belastinginning en het maatschappelijk middenveld zouden versterken, geen prioriteit.

Zwakke gezondheidszorg kost de armste mensen het leven in Ghana

Babena Bawa was een boer uit Wa East, een verafgelegen en onderontwikkelde regio in het noordwesten van Ghana. Voor een bevolking van bijna 80.000 mensen zijn er daar precies zeven gezondheidscentra. Er zijn geen ziekenhuizen of gediplomeerde artsen, en per 10.000 mensen is er maar één verpleegster.

In mei 2014 stierf Babena door een slangenbeet. Die beet was perfect te behandelen als in een van de gezondheidscentra in de regio het nodige antigif in voorraad was. Maar in de plaats daarvan bracht Babena zijn laatste uren door in een wanhopige race tegen de tijd naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis, 120 kilometer verderop. De baan naar het ziekenhuis stelde niet veel voor en de reis

duurde te lang. Babena stierf voor hij het ziekenhuis haalde. Het verhaal van Babena staat in sterk contrast met dat van de Ghanese presidentskandidaat Nana Akufo-Addo. Toen die hartproblemen kreeg in 2013, kon hij moeiteloos naar Londen vliegen voor een speciale behandeling.

zie dossier "Even it up" p.90

Openbare diensten, zoals onderwijs, gezondheidszorg,... scheppen de mogelijkheid om de samenleving te transformeren door burgers aan te sporen om hun rechten op te eisen en hun regering ter verantwoording te roepen. Ze geven de mensen een stem om oneerlijke regels, die de economische ongelijkheid in stand houden, aan de kaak te stellen en om hun toekomstperspectieven te verbeteren.

Als alle vrouwen lager onderwijs volgen, kan het aantal kindhuwelijken en kindersterfte met één zesde afnemen en kan het aantal vrouwen dat sterft bij de bevalling met twee derde verminderen. Bovendien is het bewezen dat openbare diensten voor meer economische gelijkheid kunnen zorgen en ze de slechtste impact die de foute verdeling van inkomen en welvaart met zich mee brengt, kan verzachten. De OESO-landen die in de jaren 2000 meer geïnvesteerd hebben in openbare diensten, en dus ook in sociale bescherming, zagen met succes de inkomensongelijkheid in hun land afnemen.

In armere landen worden deze conclusies weer spiegeld in langetermijntrends. In 11 van de 12 bestudeerde landen is vastgesteld dat de over-

heden die geld pompten in gezondheidszorg de ongelijkheid in hun land zagen afnemen. Onderwijs speelde een sleutelrol in de vermindering van ongelijkheid in Brazilië en hielp de lage verschillen in inkomensongelijkheid in stand te houden in Zuid-Korea.

De mate waarin openbare diensten in staat zijn om optimaal de strijd te voeren tegen ongelijkheid hangt echter af van hoe ze ontworpen, gefinancierd en aangeboden worden. Helaas is het vandaag de dag nog veel het geval dat beleidskeuzes de armen straffen, de elites bevoordelen en de bestaande economische ongelijkheid verder in stand houden.

Gratis gezondheidszorg in Nepal

Begin 2005 heeft de Nepalese regering de toegang tot gezondheidszorg aanzienlijk verbeterd door niet langer geld te vragen voor de basisgezondheidszorg (inclusief basismedicatie) en door vrouwen gratis te laten bevallen in gezondheidscentra.

In de armste regio's in Nepal is het aantal vrouwen dat bevalt in gezondheidscentra verdrievoudigd in slechts vier jaar tijd, namelijk van 6 naar 20%. Voor de hervormingen, maakten de 20% armste vrouwen zes keer minder kans om te bevallen in een gezondheidscentrum dan de 20% rijkste vrouwen. Sinds vrouwen niet langer betalen om te bevallen is dit aantal gehalveerd.

Ik werk al 18 jaar in de gezondheidszorg. Sinds de gezondheidszorg voor (toekomstige) moeders gratis is, is het aantal patiënten opvallend toegenomen. Vroeger kwamen vier à vijf vrouwen per maand naar het centrum om te bevallen, nu zijn dat er vaak meer dan twintig. Vroeger was het ook erg duur om je hier te laten behandelen. Nu kunnen vrouwen hier veilig gratis bevallen en moeten ze niet wachten tot hun echtgenoot hen het geld geeft. (Vroedvrouw, Surkhet, Nepal)

zie dossier "Even it up" p.98

Naast een betere toegang tot gezondheidszorg, zijn er zelfs overwinningen geboekt op de farmaceutische industrie, die koppig inspanningen levert om de toegang tot betaalbare geneesmiddelen te blokkeren. In 2013 heeft het Indiase Hoog Gerechtshof het patent op Glivec® / Gleevec afgewezen, een kankerbehandeling ontwikkeld door Novartis. Patiënten met chronische myeloë-

de leukemie kunnen nu de generische versie van Glivec innemen voor slechts \$ 175 per maand, dat is bijna 15 keer goedkoper dan de \$ 2.600 die Novartis voor haar medicatie vraagt. Dankzij de betaalbare prijs voor de medicatie zou het voor de regering moeten mogelijk zijn om patiënten te behandelen.

De kracht van pensioenen in Zambia

Tiziwenji Tembo was in 2009 75 jaar oud. Ze woont in Katete, een district in Zambia. Ze had lang geen vast inkomen en hing af van giften van familieleden. Zij, en de vier kleinkinderen voor wie ze zorgde, zaten dikwijls zonder eten. De kinderen wilden niet naar school gaan, want de andere kinderen lachten hen uit omdat ze geen schoolboeken en uniform hadden.

In 2009 kwamen er nieuwe maatregelen voor sociale bescherming in Katete. Sindsdien krijgt Tiziwenji een vast pensioen van 12 dollar per maand. Daardoor kan haar gezin regelmatig eten en schoolkleding kopen en het huis waar ze wonen

repareren. Tiziwenji heeft met het geld van haar pensioen ook een varken gekocht, dat ze met winst opnieuw wil verkopen. Pensioenen hebben het leven van Tiziwenji helemaal veranderd, en kunnen hetzelfde doen voor miljoenen oudere mensen.

zie dossier "Even it up" p.102

Sociale bescherming impliceert vaak dat regeringen via geld of voordelen, zoals kinderbijslag, pensioenen, bescherming van de werkloosheid investeert. Die investeringen, zoals gezondheidszorg en onderwijs, geven een "virtueel inkomen" aan zij die dat het meest nodig hebben en perken de anders ongelijke inkomensverdeling in. Dit is niet enkel de basis om economische ongelijkheid weg te werken, maar ook om tot een samenleving te komen, waar zorg en gelijkheid primair is aan individualisme.

Na de Tweede Wereldoorlog, introduceerden de meeste welvarende landen grootschalige, vaak universele systemen van sociale bescherming, die een basisinkomen verzekerde aan haar burgers en een verzekering bood bij werkloosheid, ouderdom, invaliditeit. Deze maatregelen bouwden een weg van wieg tot graf. Dankzij de invoering van

de sociale zekerheid en de pensioenen in de jaren 30, is in de Verenigde Staten de armoede onder ouderen opvallend afgenomen.

De financiële crisis van 2008 leidde tot de oprichting van het "Social Protection Floor Initiative". Dit initiatief, onder leiding van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) en de Wereldgezondheidsorganisatie, moedigt landen aan een basisinkomen te verzekeren aan werklozen, ouderen, personen met een handicap en iedereen die niet in staat is om een leefbaar loon te verdienen. Recente cijfers tonen echter aan dat meer dan 70% van de wereldbevolking onvoldoende gedekt is door sociale bescherming.

Hoe de ongelijkheid in Bolivia afneemt

Tot voor kort was Bolivia een land van armoede en ongelijkheid, waar ook rassendiscriminatie heerste ten aanzien van de grootste inheemse bevolkingsgroep, die lang niet betrokken werd bij politieke beslissingen. Na een decennialange strijd van Boliviaanse sociale bewegingen en het maatschappelijke middenveld, trad in 2006 Evo Morales als eerste inheemse president aan.

Sociale bewegingen hebben opgeroepen om werk te maken van een radicale nieuwe grondwet, die een reeks politieke, economische en sociale rechten vastgelegd, waaronder de uitbreiding van voorzieningen inzake participatief en gemeenschapsgericht bestuur.

Deze ontwikkelingen gingen gepaard met een aantal progressieve, sociale programma's, gefinancierd door de heronderhandelde nationale olie- en mijnbouwcontracten en dat op een moment waar de grondstofprijzen wereldwijd hoog waren. Hierdoor profiteren nu veel meer mensen mee van de ontginning van de nationale grondstoffen.

Als antwoord op de vraag van het volk, investeerde de regering het geld, dat ze voor de grondstof kreeg in infrastructuur, sociale programma's en hogere pensioenen. Ook de minimumlonen gingen omhoog en er werd meer geïnvesteerd in openbare sectoren, zoals gezondheidszorg en onderwijs. Ook al is meer investeren in deze sectoren nodig, de armoede en ongelijkheid in het land is de laatste 10 jaar steeds afgenomen.

Toch staan er de Boliviaanse overheid nog belangrijke uitdagingen te wachten. Tot op vandaag hebben de olie- en gasopbrengsten de regering toegelaten om het belastingsysteem niet te hervormen, dat nochtans om een duurzame herverdeling vraagt. Dit betekent dat het economische model tot nu toe bijna uitsluitend gebaseerd is op inkomsten van de ontginningsindustrie, dat op lange termijn de duurzame en op de armen gerichte ontwikkeling kan ondermijnen.

zie dossier "Even it up" p.110 - 111

Lage vergoeding voor kinderopvang in Quebec

In 1997 voerde de Canadese provincie Quebec een programma in waarbij kinderopvang verlaagd werd tot \$ 7 per kind per dag. Met deze maatregel wilde de provincie de status van vrouwen en arme gezinnen verbeteren en bijdragen tot een grotere groep werkende burgers.

In de jaren die volgden, is het aantal kinderen jonger dan vier dat naar de kinderopvang gaat sterk gestegen: van 18% in 1998 naar 53% in 2011. In andere Canadese provincies, waar de prijzen niet gewijzigd werden, gaat 20% van de kinderen jonger dan 5 naar de opvang.

Deze maatregel had de grootste impact op de werkgelegenheid voor vrouwen. Tussen 1996 en 2011, is het aantal werkende Canadese vrouwen veel sneller toegenomen in Quebec dan in de rest van het land. In Quebec is het aantal werkende moeders sneller gestegen dan het aantal werkende vrouwen zonder kinderen, wat niet in heel

Canada het geval was. Bovendien is de relatieve armoede van gezinnen met alleenstaande moeders gedaald van 36% naar 22%.

Een studie toonde aan dat in 2008 bijna 70.000 meer moeders in Quebec een job hadden, een stijging van 3.8% van werkende vrouwen. Dat zou niet het geval zijn zonder die maatregel. Diezelfde studie schatte dat het BBP van Quebec ongeveer 1,7 procent (\$ 5 miljard) hoger lag en dat de belastinginkomsten, ontvangen via de extra werkkrachten, de kosten van het programma ruim overschreden. Deze hervorming was positief voor de vrouwen, gaf een impuls aan de economie en droeg bij tot de economische gelijkheid tussen man en vrouw.

zie dossier "Even it up" p.107

Een radicale verandering in het ontwerp en uitvoering van beleid is essentieel om de belemmeringen voor de economische ongelijkheid tussen man en vrouw weg te werken. De overheid moet maatregelen nemen die rekening houden met de zorgtaken, voornamelijk gedragen door vrouwen, en een eerlijk, waardig werk met een gelijk loon voor iedereen garanderen. Daarnaast is het ook haar taak om een einde te maken aan de ongelijke toegang van vrouwen tot geldbeheer en aan het geweld op vrouwen thuis en op het werk.